

UMMUL-QURA HIGH SCHOOL

Arowona Bus-Stop, Amuloko, Ibadan, Oyo State
Ìdánwò sàà kejì (MOCK), fún sekondiri àgbà olódún keta ti ètò èkó

Subject: Èdè Yorùbá

Class: SSS 3

Time: 2 $\frac{3}{4}$ hours

Ìtọ́sọ̀nà: **Dáhùn gbogbo ibèèrè tí o wa ni APÁ KÌN-ÌN-NÍ ati márùn-ún pere ni APÁ KEJI.**

PAPER I & II [Objective and Theory]

SECTION A: OBJECTIVE (60 marks).

ÀYỌKÀ

Ka àyọkà isálẹ̀ yíí kí í sì dáhùn àwọn

ibèèrè tí o tẹ̀le.:

APÁ KÌN-ÌN-NÍ

ÈDÈ ÀKÀYÉ KÌN-ÌN-NÍ

Orí yeye ní mògún, tàìsẹ̀ ló pọ̀. Ìdògbé ọmọ Mèmúṣà ará Ìlọ̀rọ̀, sẹ̀sẹ̀ tí ibi isẹ̀ dé ní ìròlẹ̀ ojọ̀ yíí. Ó jókòó sí ita láti retí Jókòótadé ọmọ àburò bàbá rẹ̀, tí ó rán ní àkàrà, èyí tí yóò fí jẹ̀ èkọ̀.

Jéjẹ̀ nìwà ní àburò bàbá Ìdògbé. Àti pínńsín ní ó ti gba Ìdògbé mọ̀ra, tí ó sì fí sí ẹ̀nu ikòsẹ̀ mẹ̀kàńíkí nígbà tí ó pé ọmọ ọdún méjìlálá. Ìdògbé jáfáfá lẹ̀nu ikòsẹ̀, kíi pa ibi isẹ̀ jẹ̀. Tẹ̀gàn ní hẹ̀ẹ̀, ọmọ tó sẹ̀ é mú yàngàn ní.

Ní ojọ̀ burúkú èsù gbomi mu yíí, jìjokoo tí Ìdògbé jókòó sí ita pẹ̀lú aṣọ̀ isẹ̀ rẹ̀, tí ó ti dọ̀ti kọ́já ààlà, ní ó sọkunfa kíkó tí àwọn ọlópáá kó o mó àwọn ẹ̀lẹ̀gírí tí ó sẹ̀sẹ̀ sọsẹ̀ ní àdúgbò kẹ̀jì. Kí á tó sẹ́jú pẹ̀. Ìdògbé tí bá ara rẹ̀ ní àtímólẹ̀ ọlópáá.

1. Ta ni ó fí àìjẹ̀bì sun àtímólẹ̀?

- A. Jéjẹ̀nìwà
- B. Jókòótadé
- C. Ìdògbé
- D. Mèmúṣà

2. Itumọ̀ ẹ̀lẹ̀gírí ní -----.

- A. ọlópáá
- B. olẹ̀
- C. mẹ̀kàńíkí
- D. alákarà

3. Ta ni Ìdògbé rán nísẹ̀?

- A. Jókòótadé
- B. Mèmúṣà
- C. Jéjẹ̀nìwà
- D. Ọlópáá

4. Ọ̀rọ̀ tí a lè fí rọ̀pò pinnisín nínú àyọkà yíí ní -----.

- A. ọ̀dọ̀
- B. kékeré
- C. àgùnbánìrọ̀
- D. àgbà

5. Ohun tí ó jẹ̀ àyọkà yíí lógún ní pé -----.

- A. Ọ̀pọ̀ ẹ̀lẹ̀sẹ̀ ní ó wà ní atimọ̀le ọlópáá
- B. ẹ̀lẹ̀sẹ̀ kan kò ní lọ̀ láìjìyà
- C. olẹ̀ nikan ní ọlópáá ní tí mólẹ̀
- D. ẹ̀nikẹ̀ni ní ó le di ẹ̀ni àtímólẹ̀ ọlópáá

ÈDÈ ÀKÀYÉ KEJI

Ojọ̀ kan soṣo ọ̀dọ̀ a máa borí ọ̀dà. Láìpẹ̀ Ajéwọ̀lẹ̀ gbàgbé pé ìgbà kan wà rí tí Tóorera ìyàwọ̀ ọ̀n jẹ̀ àgàn tí ó ní fọ̀wọ̀ osùn nu ọ̀giri gbígbe, tí ó ní rọ̀mọ̀ lẹ̀yìn adìẹ, tí ó bú puru sẹ̀kún, tí àwọn ní fọ̀jọ̀jùmọ̀ sẹ̀rahùn ọ̀mọ̀.

Nìgbà tí ó yá ọ̀mọ̀ wá pọ̀ lóòdẹ̀ rẹ̀ ọ̀rọ̀ rẹ̀ gbogbo sì dayọ̀. Ó tí kúrò nínú ò-lónjẹ-nílẹ̀-fi-túlààsì-gbààwẹ̀. Kò máa rù hangogo bí alágẹ̀mọ̀. Ó kúrò nínú à-n-mu-hańtú, à-n-ya-ọ̀júlẹ̀ àáfáà àtì adahúnse kiri. Adùn sì wá gbẹ̀yìn ewúro.

6. Ta ni àgàn nígbà kan rí?

- A. Tòórera
  - B. Adáhunṣe
  - C. Ajéwọlé
  - D. Obìnrin
7. Ìgbà ọ́dà tọ́ka sí ìgbà -----.
- A. àisàn
  - B. àìjẹun
  - C. àìròmọbí
  - D. ààwẹ
8. Adùn tí ó gbẹ̀yìn ewúro nì -----.
- A. yíyẹ gbààwẹ
  - B. rírí ọmọbí
  - C. níní omi lára
  - D. bíbọ nínú àisan
9. ----- nì wọn ẹ aájò fún.
- A. Tòórera
  - B. Adáhunṣe
  - C. Ajéwọlé
  - D. Ọlọkùnrun
10. Ilé aláájò mélòò nì aláyọkà mẹnụ bà?
- A. Ọkan
  - B. Méjì
  - C. Mẹta
  - D. Mèrin

ÈDÈ ÀRÒKỌ

11. Orí ọrọ tí ó jẹ mọ àròkọ aṣàpẹjúwe nì ---.
- A. ìmọtoto
  - B. ààfin ọba ilú mi
  - C. owó kò níran
  - D. ayẹyẹ ọjó ibí mi
12. Ẹkọ ilé jẹ mọ àròkọ -----.
- A. aṣapejuwe
  - B. aṣàriyànjuyan
  - C. asọtàn
  - D. ajẹmọ
13. ----- máa n jẹ ìgbèsẹ kẹta nínú lẹta àìgbaẹfẹ.

- A. Àdírẹ̀sì akọlẹ̀tà
  - B. Ìkínì ìbẹ̀rẹ̀
  - C. Àkọlẹ̀ lẹ̀tà
  - D. Orúkọ akọlẹ̀tà
14. Ó mà tó ọ̀jọ mẹtá máa n jẹyọ nínú àròkọ -----.
- A. onítan
  - B. onílẹ̀tà
  - C. alaláyẹ
  - D. aṣàpẹjúwe
15. Ọ̀tì ẹ̀hàfààì nì lafa ju omi lọ jẹmọ àròkọ -- --.
- A. asọtàn
  - B. ajẹmọ-isípáyá
  - C. aṣariyanjiyan
  - D. aṣapejuwe

ÈTÒ - ÌRÓ

16. Fáwẹ̀lì àhánupẹ nì -----.
- A. [e]
  - B. [i]
  - C. [a]
  - D. [E]
17. Afàfàsépè nì -----.
- A. [t]
  - B. [m]
  - C. [g]
  - D. [w]
18. Èwo nì ìró àìkùnyùn àsẹnupẹ?
- A. [f]
  - B. [h]
  - C. [s]
  - D. [t]
19. Èwo nì bátàni sílẹ̀bù Yorùbá nínú àwọn wọ̀nyí?
- A. f-kf
  - B. k-fk
  - C. f-fk

- D. k-kf
20. Àmì ohùn wo ni kǐì bẹ̀rẹ̀ ojúlówó ọ̀rọ̀ Yorùbá?
- A. Ìsàlẹ̀
- B. Òkè
- C. Àarín
- D. Ẹ̀lẹ́yọ̀ròkè
21. Ìpàrójẹ wáyé nínú ----.
- A. káàbò
- B. rugì
- C. ọ̀ṣẹ̀èwẹ̀
- D. ọ̀ṣọ̀òsẹ̀
22. Ìró tí à ń pẹ̀ jáde nigbà ti a bań ṣafọ̀ ni --.
- A. fonólòjì
- B. fónìimù
- C. fódònú
- D. èjìòkányà

GÍRÀMÀ

23. Nínú bí mi bà lówó màá kólé; olori awé gbólóhún ni ----.
- A. bí mo bá lówó
- B. bí mo bá kólé
- C. mo kólé
- D. màá kólé
24. Wọn tan iná sínú ilé, ó mó roró; roró jẹ - ---.
- A. ọ̀rọ̀-ìṣe
- B. ọ̀rọ̀-orúkọ
- C. ọ̀rọ̀ ẹ́yán
- D. ọ̀rọ̀ ẹ̀pọ̀n
25. Èwo nì a ṣẹ̀dà nípa ṣíṣe àpètúnpe?
- A. Àtìjẹ
- B. Ọ̀mọ̀kúnrin
- C. Ọ̀ṣọ̀òsẹ̀
- D. Àṣejù
26. Ẹ̀ rò wá rò ire o; ọ̀rọ̀ tí a fàlà sí nídií jẹ ọ̀rọ̀-ìṣe ----.

- A. ẹ̀lẹ̀là
- B. asòlùwàdàbò
- C. alápẹ̀pada
- D. aṣòkùnfà
27. Èwo ni ó jẹ̀ mó ìṣàmùlò àfòmó?
- A. Àròkọ
- B. Ọ̀mọ̀ọ̀ba
- C. Wólewolé
- D. Rínú
28. Èwo ló ní ọ̀rọ̀-ìṣe ìpílẹ̀?
- A. Oníṣu
- B. Àsẹ̀
- C. Ọ̀mọ̀kómọ
- D. Ọ̀ṣọ̀ódún
29. Dìde dúró jẹ̀ gbólóhún ----.
- A. Aṣẹ̀ròyin
- B. Àlàyé
- C. Àṣẹ̀
- D. Ìbẹ̀èrè

ÌTÚMỌ̀ ÈDẹ:

Túmọ̀ ọ̀kọ̀ọ̀kan gbólóhún wònyí sí èdè Yorùbá.

30. The economy will be bouyant this year.
- A. Ọ̀rọ̀ ajé ń fẹ̀ sù, lódún yíí
- B. Ọ̀rọ̀-ajé yóó búrékẹ̀ sí lódún yíí
- C. Ọ̀rọ̀-ajé yóò yípadà lódún yíí
- D. Ọ̀rọ̀-ajé ń fẹ̀ àtúnṣe lódún yíí
31. Border dispute claimed many lives.
- A. Ọ̀pọ̀ ẹ̀mí sòfò ní ààlà ilẹ̀
- B. Ìjà ààlà ilẹ̀ gbẹ̀mí ẹ̀nì kan
- C. Ọ̀pọ̀ ẹ̀mí sòfò nítorí ìjà ààlà ilẹ̀
- D. Ìjà ààlà ilẹ̀ fẹ̀mí sòfò
32. This is a societal problem.
- A. Ìṣòro àwùjọ̀ ní
- B. Ìṣòro àwùjọ̀ ní èyí
- C. Ìṣòro wà nínú àwùjọ̀
- D. Àwùjọ̀ ní ìṣòro

LÍTÍRÉSỌ: ỌGBỌN ITỌPINPIN LÍTÍRÉSỌ

33. Eja n bákàn jẹ àpẹẹẹ -----.
- A. ọwe
  - B. àdàpẹ
  - C. àkànlò-èdè
  - D. ẹgọ
34. Ọjẹdélẹ dàbàtì àlàpà jẹ àpẹẹẹ -----.
- A. ifọrọdàrà
  - B. àfiwé tààrà
  - C. ifohungbòhùn
  - D. àfiwé ẹlẹlọ
35. Kúnlé le jẹ bàsià irẹ̀sì kan jẹ àpẹẹẹ
- A. adapẹ
  - B. àsórégèé
  - C. àfiwé
  - D. ẹdà-ọrọ
36. Wèrè n ẹ wérewèrẹ, wérewèrẹ jẹ àpẹẹẹ -----.
- A. ifọrọdàrà
  - B. ifòhunpeniyan
  - C. ifohùndàrà
  - D. didọgba
37. Ilẹ̀ tì gbẹ̀ túmọ̀ sí pé -----.
- A. àsìkò tì lọ
  - B. wàhàlà pọ
  - C. ojú tì dá
  - D. nńkan tì tan

LÍTÍRÉSỌ ỌLỌRỌ GEERE: Mọ̀rẹ̀mì Àjàsọ̀rọ̀

38. Kí nì orúkọ iyàwọ̀ àrọ́lẹ̀ atẹ̀wọ̀nrò?
- A. Diwúra
  - B. Àtọ́lẹ̀
  - C. Iyùn
  - D. Sẹgi
39. Ẹ̀nì tí ikú iyá mọ̀rẹ̀mì sojú rẹ̀ nì -----.
- A. Ọranmiyan
  - B. Ọ̀ràngún
  - C. Àrọ́lẹ̀
  - D. Àtọ́lẹ̀
40. Orúkọ òńkọ̀wé iwé yí nì -----.

- A. Débọ Awé
- B. Olú Owólabí
- C. Kọla Owolabi
- D. Adeoye Babalọlá

EWÌ ÀKÀNJÍ A: Ọ̀rọ̀ Ẹ̀nu Akẹ̀wì

41. Akẹ̀wì sọ pe ọ̀rọ̀ ẹ̀nu akẹ̀wì kii wuuyan gbọ̀ nìgbà tí ó bá ----.
- A. jọ ọ̀rọ̀ ibọ̀n
  - B. ké bíi kowéé
  - C. kan gógó létí
  - D. dàbí ohùn sàngó
42. Kí nì akẹ̀wì sọ pé yóò sẹ̀lẹ̀ sí olùkọ̀ tívó ba nì bá akẹ̀kọ̀kọ̀ rẹ̀ suń?
- A. Kò níí kúure
  - B. Yóò sọfọ̀ ọmọ
  - C. ọmọ tirẹ̀ nàá á gboyún
  - D. Yóò mọ̀ ìnira
43. Nínú ewì ẹ̀kọ̀ tí ọ̀ rọ̀gbọ̀ku èwo nì akẹ̀wì sọ pé ó rọ̀gbọ̀kú lé ajá?
- A. Àfòmọ̀
  - B. Èẹ̀pà
  - C. Eşinşin
  - D. Tanmọ̀sókò

LÍTÍRÉSỌ ALOHÙN-BABALỌLA A.:

Akọjọpọ̀ Àlọ̀ Ìjàpá-Aoá Kìn-Ìn-Ní

44. Nínú ìtàn ìjàpá, kọ̀lọ̀kọ̀lọ̀ àtì adìẹ̀, ta nì wọ̀n rò pé ó gbé iná sọ̀rì?
- A. Ẹ̀kùn
  - B. Ìjàpá
  - C. Adìẹ̀
  - D. Kọ̀lọ̀kọ̀lọ̀
45. Nínú ìtàn ìjapá àtì àbọ̀n-ẹ̀yìn kí no olókun fún ìjapá lẹ̀ẹ̀kẹ̀jì?
- A. Ìgbákọ
  - B. Ìlagbà
  - C. Oúnjẹ
  - D. Ọ̀tì

EWÌ: BABALOLA;

Àwọn Oríkì Orílẹ̀ Mẹtadinlọgbọn

(pp 117 – 314)

46. Nínú oríkì ìran olówu ẹnì méléò ní olówu kó lọ ibòòsà?

- A. Méjì
- B. Mefà
- C. Ogún
- D. Igóji

47. Ìran wo ni àwọn kan rò pé otútu kíi pa?

- A. Olúpo
- B. Ìgbètì
- C. Ajíṣọlá
- D. Ọkómí

ERÉ ONÌSÈ: RAJI S; *Ègè Dída*

48. Ìlú wo ni wọn ti ní pe orò ni baba?

- A. Ọdàràwú
- B. Kanran
- C. Agbólúajé
- D. Ọsínàyàgò

49. Nínú oríkì ìran Ajíbógundé, ta ni ó jígún òpó?

- A. Ọsé
- B. Okoye
- C. Ọlójọwọn
- D. Abíńbésù

LÍTÍRÉ sọ̀ ERÉ ONITÀN: *Nìtorí Owó*

50. Orúkọ òhńkọwé iwé yíi ni -----.

- A. Débò Awé
- B. Àkinwumi Isọla
- C. Kọla Owolabi
- D. Adeoye Babalọlá

51. Ta ni Àlàbí fi mọtò 505 gbé lọ sí ilé rẹ?

- A. Adú
- B. Àdùkẹ
- C. Bàbá Àdió
- D. Àbúrò Àdíjá

52. Láyí ni -----.

- A. Ó wa sation wagon
- B. Àdùkẹ
- C. Oyeladun n kọ ní iwé
- D. Wọn dá dúró lẹnu isẹ

ÀSÀ

53. Èwo ni orúkọ àmútọrùnwá?

- A. Àyánwálé
- B. Ọpárilíndé
- C. Ìgè
- D. Abimbólá

54. Ìdílé wo ni ó ní sọ ọmọ ní Oṣóyẹmi?

- A. Oníṣàngó
- B. Olóríṣàoko
- C. Ọlọsanyìn
- D. Eléégùn

55. ----- ni à mọ sí aṣọ ògún.

- A. Bẹẹẹ
- B. Màrìwò
- C. Gbòdògì
- D. Ewéeran

56. Irúfẹ ilà wo ni òhńdó ní kọ?

- A. Kẹkẹ
- B. Àbàjá
- C. Pélé
- D. Gòhnbò

57. Isẹ alóre yọ nínú àṣà -----.

- A. igbéyawo
- B. ogun jíjà
- C. ìranra-ẹni- lówó
- D. ikòsẹjayé

58. ----- jẹ oyè ògbóni.

- A. Apèhà
- B. Àjànà
- C. Aṣípa
- D. Alágbàáá

59. Èwo ni ó fì ìgbàgbọ́ nínú isẹ́yin-waye hàn?

- A. Adébóyè
- B. Yétúndé
- C. Àtándá
- D. Àlàbí

60. Ìgbìn jẹ́ ilù fún -----.

- A. ifá
- B. şàngó
- C. ọşùn
- D. ọya

Ìtọ́sọ̀nà: : Dahun ibéèrè **kan** nínú ìpín kòòkan.

ÌPÍN A : ÀRÒKỌ - (25 marks)

- Kọ àròkọ tí kò dín ní ọ̀dunrun (350) ẹyọ ọrọ lórí ọkan soṣo tí o bá yàn nínú àwọn ori ọrọ wọnyí;
  - Ipa tí obínrin ní kó nínú ilé.
  - Ìṣẹ̀ àdání lówó lórí ju ìṣẹ̀ ìjọba lọ
  - Ilé itàjà ìgbáloḍé kan tì ìjọba ìbílẹ̀ ṣẹṣẹ̀ kọ sí agbègbè rẹ.
  - Kó lẹ̀tà sí ọ̀rẹ̀ rẹ látí gbà á níyànjú nípa àwọn nńkan tí ó gbọdọ̀ ṣe látí gbàradì fún idánwò aṣẹkágba tí ó ní bọ̀ yíí.

Máṣe lòju wákàtí kan lórí ìpín yíí. Èdè Yorùbá ní kí o fí dáhùn gbogbo ibéèrè, kí o sì lo àkọtọ Yorùbá ọ̀de ọ̀nì àtí èdẹ̀ iperí Yorùbá.

ÌPÍN B - (ÈTÒ ÌRÓ) - (15 marks)

- (a) Dí àlàfo tí ó wà nínú àtẹ̀ isàlẹ̀ yíí;

Ìró Kọ́ńsọ̀nàh̀tì	Ìpò Àlàfo tań-án-ńá	Ibì isenupe	Ọ̀nà isenupe
b	_____	_____	àsénupè
_____	_____	afàfàséfètèpè	àséesètan
r	akùnyùn	_____	_____
_____	àikùnyùn	afàfàsépè	_____
t	_____	_____	àsénupé

(b) Ya àtẹ̀ iró fáwẹ̀lì àirańmùpè.

- Ṣàlàyé ihun ọ̀kọ̀ọkan àwọn wúnrèn wọnyí, kí o sì fí àpẹẹrẹ̀ méjì méjì gbé idáhùn lésẹ̀.
  - àrànmọwajú
  - àrànméyìn
  - ìyọpọ̀ fáwẹ̀lì
  - ìpajẹ kọ́ńsọ̀nàh̀tì
  - isùnkì

ÌPÍN D: GÍRÁMÀ - (15 marks)

- (a) Darukọ isọrí ọ̀rọ̀ tí a fàlà sí nínú ọ̀kọ̀ọkan àwọn gbólóhùn wọnyí;
  - Ekùn pa ẹran òyà
  - Bòlá rìn dé ilé
  - Wón gba owó
  - Ó pupa fòó
  - Mọ̀ lọ sí Ìbàdàn ní àná

- vi) Olú ***fún mi*** ní owó
- vii) Wọn gba owó Adéşqlá

(b) Lo ọkọọkan ọrọ tí a fàlà sí ní abẹ (4a) gégẹ bí orí nínú gbólóhùn àkiyèsí alátẹnumò

5. (a) Fàlà sí atọka ibá ìşẹlẹ inú àwọn gbólóhùn wọnyí, kì o sì sọ ibá-ìşẹlẹ tí ọkọọkan wọn jẹ;
  - i. Àwọn akẹkọyọ yòò maá gbàràdi fún ìsìn-rú-ilú
  - ii. Bàbá ọdẹ ti pa ẹran púpọ
  - iii. Màmá Olú ní wẹ lówó
  - iv. Àwọn obìnrin ilé a maá yẹ báálé agboolé sí
  - v. Omì máa ní wọn ní ìgbà ẹẹrùn

ÌPÍN E: LÍTÍRÉS - (15 marks)

ÌTÀN ÀROS (Adùn Àmọ́): **ÀKÓJỌPỌ ÀLỌ ÀPAGBÈ**

6. Kọ ìtàn ẹyẹ àgbìgbò àti obìnrin méjì

ERÉ ONÍTÀN: Adérìbigbé, morúnmúbò ọrẹ mì

7. Şàlàyé kókó márùn-ún lára àwọn kókó tí ó şúyọ nínú ìwé eré onítàn ọrẹ mì.

ÌPÍN Ẹ: ÀŞÀ - (15 marks)

8. Şàlàye ohun tí o mò nípa àwọn wọyí nínú àşà irànrà-ẹni-lówó
  - a) àáro
  - b) ọwẹ
  - c) ẹésú
  - d) gbà mí-o-rà mì
  - e) àjọ
9. (a) Kọ orúkọ abiku márùn-ún àti ìtumọ wọn.

(b) Kọ apeere orúkọ kọọkan tí àwọn olórìşà wọnyí ní jẹ.

  - a) òrìşà- òlá
  - b) ifá
  - c) òrìşà oko
  - d) ògún
  - e) egúngún